Aanleiding kennisnotitie

- Motie Grinwis[1]: hoe kan cumulatie van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) meegenomen worden in de vergunningverlening?
- In 2022 is door IenW de opdracht verstrekt aan het RIVM om dit te onderzoeken.
- Dit heeft geleid tot diverse rapporten en kennisnotities die in diverse Kamerbrieven aan de Kamer zijn aangeboden.
- Eind dit jaar wordt hierover een syntheserapport opgeleverd met advies aan IenW.
- Op basis hiervan zal IenW afwegen of hier aanvullend beleid op moet worden geformuleerd.
- Omdat dit niet alleen nationaal speelt is een Europese insteek logisch.

Kennisnotitie Chemelot toepassen HI methode

- Een van de methodieken die door het RIVM is geïdentificeerd als potentieel geschikt is de hazard index (HI) methodiek.
- Deze methodiek is niet nieuw, bestaat al enige tijd en is wetenschappelijk robuust.
- Deze methodiek kent een getrapte aanpak waarbij de eerste stap kan aantonen of een cumulatief effect kan worden uitgesloten.
- Indien een cumulatief effect niet kon worden uitgesloten volgt een verfijningsstap waarbij de beschikbaarheid van relevante toxicologische data bepalend is of de stap succesvol kan worden afgerond.
- RIVM heeft aan de hand van een aantal testcasussen onderzocht of de methode in de praktijk toepasbaar is.
- Hiertoe heeft het RIVM een uitvraag gedaan bij Omgevingsdiensten.
- Door ODZL is de casus Chemelot aangeleverd.
- De voorgestelde methodiek is een aanvulling op de al bestaande wettelijk verplichte immissietoets voor ZZS.

Wat is een immissietoets voor ZZS?

- In de vergunningverlening voor emissies wordt getoetst of emissiewaarden in overeenstemming zijn met dat wat bereikt kan worden met het toepassen van best beschikbare technieken (BBT).
- BBT zijn de meest doeltreffende methoden die technisch en economisch haalbaar zijn, om emissies en andere nadelige gevolgen voor het milieu van een bedrijf te voorkomen of beperken.
- Dergelijke technieken worden in principe op Europees niveau vastgesteld en beschreven.
- Zeer Zorgwekkende Stoffen hebben dusdanige gevaarseigenschappen dat niet voldoende is om alleen te kijken naar de emissies uit de pijp (die moet voldoen aan BBT). Daarom moet voor ZZS ook een inschatting worden gemaakt van mogelijke risico's in de leefomgeving.
- Daarom moet bij een vergunningaanvraag ook een immissietoets worden uitgevoerd.
- Bij een dergelijke immissietoets wordt met behulp van een voorgeschreven model de concentratie in de lucht in leefomgeving getoetst aan een maximaal toelaatbaar risico (MTR).
- Voor een aantal stoffen zijn deze MTR-grenswaarden in de regelgeving opgenomen; indien deze niet beschikbaar zijn kan het bevoegd gezag het RIVM vragen een indicatieve MTR op te stellen.
- Het bevoegd gezag bepaalt waar precies de immissie in de leefomgeving gemodelleerd moet worden. Dit is maatwerk en afhankelijk van de lay-out van een bedrijf. De hoogte van een schoorsteen kan bijvoorbeeld van invloed zijn op de vraag waar emissies in de leefomgeving terechtkomen.

Welke rol speelt de immissietoets in de besluitvorming?

- De immissietoets is onderdeel van een beoordeling door het bevoegd gezag van de vergunningaanvraag van bedrijf dat ZZS naar de lucht uitstoot.
- Indien voor individuele stoffen ZZS de (indicatieve) MTR waarden worden overschreden kan de vergunning niet zondermeer verleend worden en zal het bevoegd gezag met het bedrijf moeten bepalen welke extra technische maatregelen getroffen kunnen worden. Een ultiem besluit kan zijn de vergunning niet te verlenen.

[1] Zie: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021Z15698&did=2021D33687

- De immissietoets stuurt dus vooral in het vergunningverleningsproces de noodzakelijk extra te nemen maatregelen.
- Indien bij een activiteit ZZS in de lucht vrijkomen geldt altijd (dus ongeacht de uitkomst van de immissietoets) dat een bedrijf de uitstoot van ZZS stoffen zoveel mogelijk moet vermijden en reduceren. Dit wordt vijfjaarlijks vastgelegd in een vermijdings- en reductieplan. Het bevoegd gezag beoordeelt deze plannen.

Wat is de betekenis van de kennisnotitie voor de immissietoets?

- De kennisnotitie beschrijft een casus bij Chemelot waarbij de bestaande immissietoets uitgebreid is met een methodiek om naast de huidige enkelvoudige toetsing van ZZS ook het mengsel van de stoffen te kunnen toetsen.
- Er is nog geen besluit genomen over het al dan niet invoeren van deze methodiek in het kader van vergunningverlening, of elders.

Zegt de immissietoets iets over een gezondheidsrisico?

- Hiervoor is het instrument niet primair bedoeld. Het instrument werkt aan de voorkant: bezie bij een vergunningaanvraag, of er noodzaak is extra maatregelen te treffen om emissies te reduceren.
- Tegelijkertijd heeft gebruikte toetswaarde - het maximaal toelaatbaar risico (MTR) - een gezondheidskundige onderbouwing.
- Het doel van het MTR is het ecosysteem en de mens te beschermen tegen langdurige blootstelling aan een stof.
- In deze casus betreft het drie stoffen waarvoor geen drempelwaarde bestaat. Zij kunnen kanker veroorzaken door het veranderen van het menselijk DNA.
- Bij stoffen zonder drempelwaarde verhoogt elke dosis, hoe klein ook, het risico op overlijden door kanker. Voor deze stoffen is het MTR gelijk aan de concentratie die een extra kans op overlijden aan kanker oplevert van één op de miljoen per jaar. Dit stellen deskundigen gelijk aan één op de tienduizend per leven**.**

Hoe nu de casus Chemelot te duiden?

- De kennisnotitie heeft betrekking op drie ZZS die zijn gemeten op meetpunt Vouershof. Dit is gedaan op basis van uitgebreide luchtmetingen in de periode 2018-2023 door de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL).
- Chemelot heeft – los van deze kennisnotitie - al een wettelijk plicht tot het minimaliseren van ZZS emissies en het vijfjaarlijks opstellen van een vermijdings- en reductieplan.
- Alhoewel de in methodiek uit deze kennisnotitie nog geen wettelijke borging kent, is deze onomstreden en wetenschappelijk robuust.
- Op grond van deze methodiek kan voor drie stoffen worden aangetoond dat er een verhoogd risico is van het mengsel van deze stoffen vergeleken met de beoordeling van de afzonderlijke stoffen op het meetpunt waar deze stoffen zijn bepaald.
- Dit zou voor Chemelot en het bevoegd gezag aanleiding moeten zijn om extra aandacht te hebben voor deze drie stoffen in het vermijdings- en reductieplan en voor het beperken van dit risico in de leefomgeving.

Is het op basis van deze kennisnotitie mogelijk iets te zeggen over de gezondheidsrisico's van de omwonenden van Chemelot?

- Zowel de methodiek van de immissietoets (die zich enkel richt op ZZS stoffen) als deze kennisnotitie hebben niet primair tot doel een oordeel te geven over een risico.
- De kennisnotitie gebruikt meetresultaten van een specifiek meetpunt aan de rand van het Chemelot terrein (Vouershof).
- Niet is onderzocht waar omwonenden zich precies bevinden ten opzichte van het meetpunt, welke concentraties daar aanwezig zijn en of er ook op die locatie sprake is van een cumulatief effect.
- In de kennisnotitie wordt geconcludeerd dat het risico op van het mengsel groter is dan we aanvaardbaar vinden (voor deze stoffen > 1 op de 10.000 doden per leven).
- Deze constatering geldt op het meetpunt en kan (zonder extra onderzoek) niet geëxtrapoleerd worden naar een risico voor omwonenden.

- Omdat de Provincie de gezondheid van de omwonenden series neemt wordt in samenwerking met veel partijen waaronder IenW door het RIVM een gezondheidskundig onderzoek opgestart.

Aanvullende vragen

Er zijn vragen die in samenwerking tussen bevoegd gezag en bedrijf beantwoord moeten worden. Bijvoorbeeld.

Is de situatie op Chemelot sinds het onderzoek veranderd?

Welke maatregelen gaan het bevoegd gezag en Chemelot nu nemen?